

Een regeling voor het gebruik van het nagras in de Broeken van Binderveld in 1886

De oude verslagregisters van de gemeenteraden van onze dorpen bieden soms een onverwachte inblik op vergeten aspecten van het gemeenschapsleven in vorige eeuwen. Een voorbeeld daarvan is te vinden in het verslagregister van de gemeenteraad van Binderveld uit de jaren 1872-1888¹. Het gemeenteraadsbesluit dateert van 11 juli 1886 en regelt het gebruiksrecht van de inwoners op het zogenaamde *nagras*. Graslanden in beemden werden in vroegere tijden in de regel door de eigenaar of de pachter in het begin van de zomer een eerste keer gehooïd, en vervolgens hing het van het statuut van de beemd af of de eigenaar of pachter al dan niet ook nog mocht gebruikmaken van het gras dat daarna nog op zijn land doorschoot. Dit gras dat groeide nadat het een eerste keer gemaaid was, werd de *achtermaat* of het *nagras* genoemd. In de meeste gemeenten was het zo dat alle inwoners het recht hadden om tenminste in een deel van de beemden hun vee te laten grazen in de *achtermaat*. In Binderveld was dat niet anders. Daar waren de weilanden in het Voorste Broek, het Elsbroek en het Kelsbroek aan het openbaar gebruiksrecht van de *achtermaat* onderworpen. In 1886 zag het gemeentebestuur hierin een mogelijkheid om de gemeentekas wat bij te spijzen. Op 11 juli van dat jaar werd een reglement opgesteld waarin de voorwaarden werden vastgesteld waaronder de inwoners van het *nagras* gebruik konden maken.

In de eerste plaats werd vastgesteld dat enkel met koeien, vaarzen, ossen en kalveren van het weiderecht gebruik gemaakt mocht worden. Stieren werden om evidente redenen gemeden, maar ook varkens bijvoorbeeld mochten er niet geweid worden. Zij zouden door te wroeten de weiden beschadigen en de eigenaars van de landerijen schaden. Om die reden werd ook vastgelegd dat de dieren begeleid moesten worden door een koeienhoeder. Voorts werd vastgesteld dat men in de toekomst moest wachten tot het college van burgemeester en schepenen het Broek open verklaarden, alvorens men er zijn vee op mocht weiden. Op die wijze kon voorkomen worden dat dieren op het Broek gejaagd werden voordat alle gras gehooïd was, en anderzijds kon men zo de eigenaars verplichten hun gras voor een bepaalde datum te maaien en het hooi af te voeren.

Hoewel de eigenaars van de gronden in kwestie voor dit weiderecht niet vergoed werden, was het gebruik ervan toch niet gratis. De gemeente hief immers een taks op elk dier dat in het *nagras* geweid werd. Voor runderen van drie jaar of ouder werd de taks op twee frank vastgesteld. Voor jongere dieren betaalden de eigenaars één frank. Om de taks vast te stellen die ieder moest betalen, werd besloten dat ieder die van het weiderecht gebruik wilde maken, dat uiterlijk op de eerste dag waarop het weiderecht inging bij het gemeentebestuur kenbaar moest maken, en dat hij tegelijkertijd moest melden hoeveel dieren hij wilde weiden, en de verschuldigde taks voldoen.

Het reglement van 1886 werd afgesloten met een aantal bepalingen over de straffen voor overtreders. Dat het gemeentelijk weiderecht in die tijd in Binderveld serieus genomen werd, blijkt uit het feit dat wie zijn dieren in het Broek liet lopen zonder ze op voorhand aangegeven te hebben, of wie dieren die aan iemand van buiten Binderveld toebehoorden op het ge-

meentelijk Broek liet lopen, zich mocht verwachten aan een boete die drie keer hoger lag dan het gewone weiderecht of zelfs aan een gevangenisstraf.

*De Raad der gemeente Binderveld
gezien art. 78 der gemeentewet,
overwegende dat de gemeente de weiding bezit van het nagras
op het Voorste Broek, het Elsbroek en Kelsbroek,
dat de ingezetenen die voor hun vee gebruik dezer weiding
maken, aan eenen weilast ten voordeele der gemeente zijn
onderworpen,
dat het dus noodig is dat er een reglement van weiding besta,
besluit:*

*Art. 1. Tot het weiden op de gemeentebeemden worden alleen
toegelaten koeien, vaarzen, ossen en kalveren.*

*Art. 2. Worden als koeien aangezien en als dusdanig belast de
melkkoeien en de vaarzen of ossen van drie jaren.*

*Art. 3. De opening der weiden wordt jaarlijks vastgesteld en
afgekondigd door de burgemeester en schepenen.*

*Art. 4. De weilast is bepaald voor koeien op twee franks en
voor vaarzen en kalveren op eenen frank.*

*In bijzonder gevallen zal het aan het gemeentebestuur vrij
staan de taks van den weilast te verhoogen, mits er kennis van
te geven aan de ingezetenen ten minste tien dagen voor de
opening der weiding.*

*Art. 5. Al wie verlangt zijn vee op de gemeentebeemden te
laten weiden, zal er voorafgaandelijk aangifte van doen, ten
laatste den dag zelve van de weiding, aan het gemeentebes-
tuur, en terzelfder tijd op voorhand de weilasten voldoen.*

*Art. 6. De overtreders van art. 5 zullen gestraft worden met
eene boete van drie tot zes franks voor ieder dier of met eene
gevangenzitting van eenen tot drie dagen.*

*Bij hervalling in het zelfde jaar zal de boete mogen verdubbelt
worden.*

*Art. 7. De boete vermeld onder art. 6 zal toepasselijk gemaakt
worden op degenen welke valsche aangiften van hun vee
zullen doen.*

*Art. 8. Zal ook gestraft worden met eene boete bepaald bij art.
6, allen ingezetenen die zal aangenomen en op gemelde Broe-
ken hebben laten weiden beesten toebehoorend aan perso-
nen vreemd aan de gemeente.*

*Art. 9. Buiten de opening der weiding zullen de beschikkingen
bepaald bij art. 560 § 3 van het strafwetboek op het tegen-
woordig reglement van toepassing gemaakt worden.*

*Art. 10. Zal gestraft worden met eene boete van drie franks al
die zijne beesten op gemelde beemden zal laten weiden zon-
der herder.*

*Art. 11. De overtredingen van het tegenwoordig reglement
zullen door proces verbaal bestatigd worden.*

*Art. 12. Het tegenwoordig reglement zal onmiddellijk afgekondigd
en aangeplakt worden.*

*Aldus gedaan in zitting van den gemeenteraad te Binderveld,
den 11 juli 1886.*

Rombout Nijsen
Rijksarchief Hasselt
Bampslaan 4
3500 Hasselt

¹ Rijksarchief Hasselt, *Archief van het gemeentebestuur van Binderveld. Overdracht 2001*, nr. 2.